

Prikryl, Ondrej
Chabasci

PG
5038
P75
C4

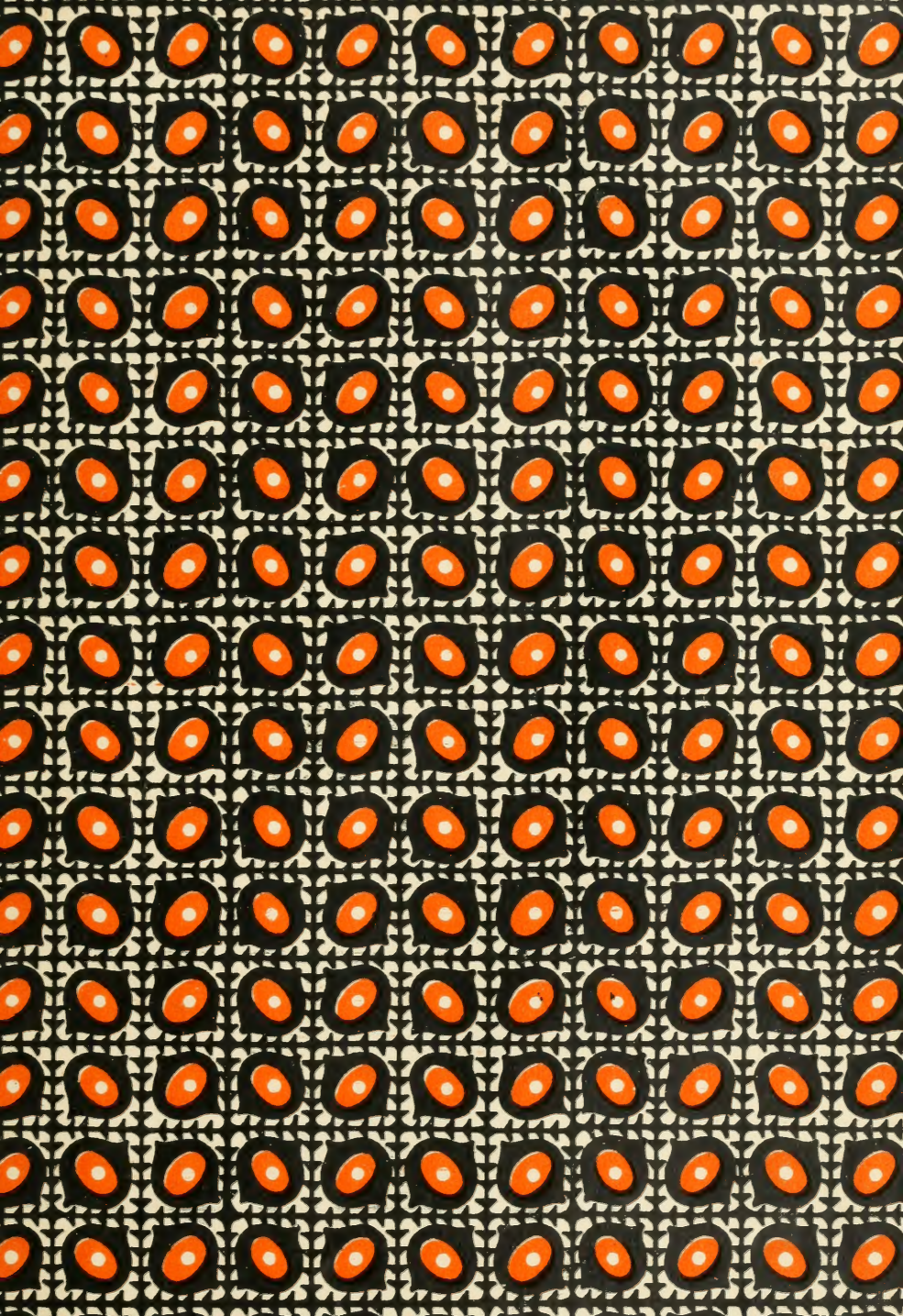
ONDŘEJ PŘIKRYL:
CHABAŠČI

HANÁCKY PĚSNIČKE

V PŘEROVĚ 1915.

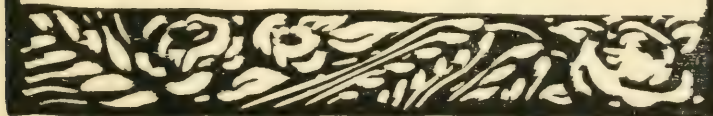

OBÁLKU A VNITŘNÍ VÝZDOBU KNIHY NAVRHL A
PŮVODNÍM DŘEVORYTEM PROVEDL JAROSLAV
VOTRUBA. * NÁKLADEM TISKAŘ. A VYDAVATELSKÉ
SPOLEČNOSTI V PŘEROVĚ (PŘEROVSKÝ OBZOR)
ROKU 1915. * KNIHY TĚTO VYDÁNO 1200 VÝTISKŮ
NA SIMILI-JAPONU. * VYTISKL UMĚLECKÝ ÚSTAV
GRAFICKÝ JAR. STROJILA V PŘEROVĚ.

ONDŘEJ PŘIKRYL:
CHABAŠČI

HANÁCKY PĚSNIČKE

THE
PUBLIC LIBRARY

PG
5038
P₇₅ C₄

CHABAŠČI.

Na Hané chabašči ruste –
všiml si ho nehdo z vás?
A dá plotníčkovi tepla
vic než cezi zemostráz!

'S dédinama zmedhatělo,
hlidá hnizda, fijalke,
zrá na šépči bombrlike,
schne pro kamen vépalke.

Větr z jeho kostrbálu
na zhníleno řeže bič
a stařenka léstkojó v něm
švabachové nebesklič.

Vězd do něho napadalo
vic než zni na žernov
a co hlavó strécu tahlo,
je v něm psany beze slov.

Haná se v něm převlikává
od hodu až do jara —
proto tak moc pěsniček má
o ni jeho fěfara !

A co do mé jinovatke
isker z něho zaprašči !
Ide zema, na ohnisko
hážo nároč chabašči . . .

V Prostějově přede žňama 1915.

Ondřej Přikryl.

MIZGA

*M*izga – neščápená sela,
buhvi, hde se bere!
Nevidět ji a do světa
kladivama pere,

neslešet ji a jak zvonem
na Skřišeni volá
a té jeji jarni moce
prachnic neodolá.

Ěšče o cest ledovica
a jož do vrb skoči
a te žlotajó a mrskut
zašvihne im z oči.

Skřevánka od mořa tahne
do našéch rol vrznót
a on leti e debe měl
za hrodama zmrznót.

Zem ňó sépkne a chce zrno,
hósata se klojó,
kopřeva e brableneček
z dórke vesesojó.

Dětom rozlivá a pěni
ževy stříbro v želách –
nasekajó kotrbelcu
ai na křemelách!

Větre noti pošoškávat,
o šijalkách zpivat
a děvčata po klekánó
z komurek se divat.

Kocór doma nevedrži
a což teprov chlapci!
Rozveró se čepěrijó
jak na střeše brabci.

515

A jak odnaoči slonko
šklibit se a zobit,
přende ai na stařeka
pokóšet a zlobit

a on mládne, zpominá ji
– tak se k nebi leti! –
hdy mo bela névzácňěši:
prvni? .. drohá? .. třeti? ..

HOBÍČKE.

*A*ch, tam o vás o zahradě
hobiček só plny sklade,
přendo, žebrák, o ně ptat.
Dáš-le mně pár, neobode,
nebode to ani znat.

A dáš-le z nich ešče jednó,
až na nebe vězde sednó,
taky žádny neščesti –
v zahradě pršivá dvakrát:
z nebe a pak od lésti...

ŠVIDRATÉ.

*L*ébiš se mně, se jak hřebek
jádrné a čapaté,
nevadi mně, že se trocho
v obě strane švidraté.

Zahlidneš-le na mě ve zlym,
oče se tě rozjedó
a ich mračna pudó bokem
e s tvé bórke koledó.

A jak sebó tam lebo tam
pro hobičko za mnó hneš,
bezteho panenke jak vér
na slonečko přemžékneš . . .

MÁRNĚ!

Kovář kol mně koňa
a ten včelky chrome,
neposkoči se mnó
ani za dva hrome.

Dodkovňák mo vrazil
hloboko, až za roh –
kováři! Mně nad nos
nenamažeš tvaroh!

Zakol's koňa, že k vám
zticha oměl chodit
a tvá cerka šla ho
kósek vprovodit.

À je tě to platny
jak tin na zástřeške –
dež mně zakol's koňa,
chodim za ňó pěške!...

VEČIR.

Nešošké, jož červeńám se
jak vosk, viš ten pečir.
a se-le jak hrobá voda,
přendi to řict večir.

Dobryho to nic nebode
– znajó tě z té stránke –,
ale bode tma, e vězde
čapnó za baránke.

Bode ticho, jak be ho chtěl
nehdo na zem přešet,
a já mužo každý sluvko
– e to šoškem! – slešet...

BRNKNO.

Pudo po špičkách a žengló
na okynko brnkno.
Só-le zhuro, vezma nohe
na ramena, frnkno.

Bodó meslet, že to rohál
drcl nose m o sklo
alebo že nekerymo
za prstama losklo.

Só-le v lembo, poticho se
otevře a potom?
Šak to vite, jak je dobře
o děvčete šotom!...

STRK.

Neber si ho! Má kos gronta,
ale je pul strka,
podli tebe de jak doša
veražená z frka.

Sám se nehne ani dež mo
do bot voda teče,
nemlova je a co práca?
Tá mo neoteče!

Hobičko spiš okradne tě
svaté za dědinó
a na večir lefko si tě
splete, děvče, s inó...

PEKLO.

Všeci dilapci s veseló šle,
jeden smotně hleděl,
obsilko měl za čepicó,
slovka nepověděl.

A to bel muj znémilěši,
kerymo sem řekla,
abe pro hobičko šil do
horóciho pekla.

A ten konec! . . . Hdose klupe --
on to po podobě:
;Poslala's mě do pekla,
tož do, děvče, k tobě! . . .

VĚSTRAHA.

Jož je blézko do pulnoce,
nérač bech šil spat,
ale dhco tě, měsíčko muj,
pěkně děkovat.

Dobře, že's mně před komurkó
véstraho dnes dal –
po večero sám pán správči
na ňo zaklupal.

Vrzle dveře a já nevim
– měl's tam slabó zář –,
ešle že ich neotviral
staré hospodář.

Mrkni, jak moc arnike si
správči do ran lil –
tebe nebet, bel bech ji dnes
plocar vecedil!

SEKÁČOVI.

Naklep koso! V klási praská,
krbik volá brósek,
odbiračka makem kvete –
to do svačen zesečete
dvóměrečni kósek.

Sečeni de od kubika,
je-le ostrá kosa,
a pro tebe bode hračka –
zazpivá tě odbiračka
a křepelka z prosa.

Do pokosa sraz e kókol,
bily kvitka slako,
zetni charbe ai stračke,
ale o své odbiračke
nedrbni se mako!

Sekáč po něm ztrácí hlavo,
srce nemá v moce,
rožinek e koso předá
a pak za něm cesto hledá
ve dně a vic v noce...

POVI TO!

*M*ože na ni oče nechat.

Šak je taky svěčná,
bacolenka jak makuvka,
švitorná a řečná,

v dile prvni, do kolečka
levóčka jak moška,
no a věna istě bode
spořádaná troška.

Spolem bele be jak v nebi –
statek jako kniže,
koně do větro, jak srnke,
bochte tajak diže.

Na hode be jezdivale
malovanó bryčkó,
vrkale be až do smrti –
holob s holobičko!

Moškát be im pěkně kvetl
v zabijačke, v seti
a co debe ešče přešla
kolibka a děti!

Až jo potká, všecko ji to
– a co ešče! – povi,
dá mo ružo, na matičko
se mo nevemlovi...

Večir samotinká stála
před komurke oknem –
sěsl na vězde... a šoškl:
;Bode pršet, ... zmoknem!‘...

OPATRNÉ.

Mrkl sem k vám do komína --
špatný to tam není,
vende se tam hodné rožeň
klobás na ležení.

Nasésl sem do stodole,
tam to lepší belo --
všade plno obili, až
v patrách zapraščelo.

Ode dvora zařehtale
koně same groše,
laštufke se na mě smile
z hnizda, od maroše,

na zahrádce zahlidl sem
ruži kře a věnce -- --
děvče, v hode mužeš pro mě
přejít ve volence! . . .

OKÁLE.

Nedivé se za mnó,
okále máš sovi
a to, jaké šták se,
tajak pismo povi.

Sova litá v noce
a te taky zpóziš
a co po dědině
děvčat naprobóziš!

Třeba z rozvere, snád
vehneš se im stranó,
šak co, ešle nehde
došlo na ščépanó?

Co noc be's jo citil,
o ni porozjimal
a pře mně be's ai
na stojacke dřimal...

ŠTERE BILE...

Štere bile, na pátó šlo
a já smotně ležel,
ale pátá říkala jož:
nežel, senko, nežel!

Prohrál's baně, děvče s iném
pod agátem stálo —
neztratil's moc a ti véhři
dostale tak málo!

Baně bele samá dóra
a to děvče tvoje?
Tajak slemák ze škařópke
rožke vestrkoje.

Dudeš bez bani jak drozi
a ne po štvernožke —
horši, debe z véhranko tě
vrátile te rožke...

TÓFAROVY ...

Tófarové talíř,
maluvka jak z kaple –
pěkně se z ně křópó
polivany kraple.

Tófarové šálek
s kvitkovaném odhem –
srkni! Ai srce
muže zvadnót sochem.

Tófarové žbánek,
z teho be se pilo! ...
Šekovně ho nahla,
až nápadně milo –

nehco! Neopiješ
chlapa hosim vinem!
Hdo tak žbánek nahne,
nalival jož jiném! ...

ÓTĚCHA.

*Z*e smrtó se mně to děli,
jak si na ňo zpomeno!
○ hobičko bela be si
dala vrtat koleno,

ale bela čerstvá, tichá
jak na jaře stodynka,
plná jako deorgeňa,
oko – černá hrozinka.

Slonko se v ni zhliživalo
a měsíček jak be smet –
je to div, že sem jo v srco
nosivával kolek let?

A včel chová do třetice,
zdrsněla jak přeslečka,
ale za to jazek jede
jak ve mléně kolečka.

Zeškvrkla a vepadá jak
oschlé vršek od lende,
oviza jo, slonko zande
a měsíček nevende.

Léto mně ji a otěcha
zbela mně než jediná –
že ten, co se s nů včel těši,
je ten drohé a ne já . . .

DOZRÁVÁ.

*A*ni nevim, jak to přešlo,
ale je to tade –
verustl jak ščep a mliko
neteče mo z brade,

zanoti jož klostém hlasem,
nelekne se vdolka,
chtěl be orat, sict e mlátit,
hrát si na pacholka.

Stará se, zač ječmeň prodat,
hde se dáňka plati,
za ževé svět neboje
zalátanéch gati,

zhliži se ve strožné vodě
ai na holinkách
a na večir pomikává
do dveř, po okynkách.

Dozrává, jak mladé káčer
protřipá si frke
a te, tatko, pomalóčke
do věměne mrké!...

CHODÁK NEVĚSTA.

Smotně, karamádko,
zaplité mně hlavo –
odvezó mě k němo
jak checenó kavo!

Ani nezpomenó,
že tam za horama
bode bévat, chodák,
sama s tesknicama.

Ostřehnó ji křédel,
abe neotekla –
jak be pře tem kapka
krvi nevetekla!

Kavke bodó na ňo
zpominat a krákat
a hdo se ji optá,
proč se ji chce plakat?

A ten její kavák,
hde ten bode litat?
Vickrát nebode nám
jedno ráno svitat! . . .

Zaplet do věnečka
prótek ze šépčiho –
v hnizdě jeho trni
bodo o ceziho . . .

MOZEKE.

Sladky ste a zkeselite
jak na lóce ščava,
za chvílečko potěšeni
boli po vás hlava.

Tajak o mně! . . . Zavrzle ste,
chlapci se mě chetle
a jož se mnó kalamajko
do kolečka metle.

Véskl bas a klarinét se
na bobinek chechtal
a mně belo, tajak be mě
klásek ovsá lechtal.

Viděla sem svět se točet,
nohe šle jak pirka
a do nebe otvíral se
zámek ai dvírka.

A to nebe? Cembál praskl,
ida od oltáře
a včel – větrák! – točím se než
kole hospodáře.

Ze skočné mně o kolibke
vaz e pate zhrble
a bas ešče ve dně, v noce
na mozeko brble . . .

KOLIBO TĚ ...

Kolibo tě, cerko moja,
na kolibce z jábora
a holóbek, jak se pohneš,
vrká na tě ze dvora.

Tatiček pro tebe ořó
na pár měřec óhora,
bodó z něho rénščáke a
zrni plná komora.

Spje a neplač, at se pěkná
a ne šklibná ozora,
neprodám tě cegánovi
ani vlkom na hora.

Holob zbózi? Zaženo ho ...
Až dorusteš topora,
nenecháš ho zahánivat,
do vrb ani do bora.

Rač mo řekneš, ai v srco
že je plná komora –
spje, jak já kolibat bodeš
na kolibce z jábora . . .

ODMILOVAT.

*M*ilovat jak milovat, ach,
tiž je odmilovat!
Je tě, jak be's po pichleči,
v kopřevách měl plovat.

Tělo páli, hlava hoří,
nepokuj de z očí
a to srce pod kožoškem
div se nerozskočí.

Nepřeznáš to – děláš chlapa! – ,
dáš na guráš čepko,
ale vidět, že je pod nů
ran jak na oklepko.

A se-le tak trocho z vosko,
leřko se tě stane,
že tě rosa pokropi, a
neviš, z keré strane.

To se divíš, odkáď že se
tak najednó vzala,
a ona to tvoja doša
slze veplakala . . .

FÓKÁ ZE STRMISKA.

Dosečeny, posváženy,
holy ječmeniska,
po nebi se mráčke ženó
tajak mure jetelenó,
fóká ze strmiska.

Cepe bijó ve stodolách,
až z nich padá třiska,
na dozrály makovice,
pěřavina pcháči lice –
fóká ze strmiska.

Na obrató pohrabačka
hlavo do rok stiská,
škoda jara, škoda leta –
vzal ho sebó na kraj světa!...
fóká ze strmiska.

VDOVEC.

*Ch*odák nad chodáke
je, ach, zhlidné vdovec,
jak be ztratil koňa,
ploh a stádo ovec.

Solijó mo všade
soló špiček a ran –
na potkané be ho
trkl ai baran.

Nežeňa se, istě
hospodskó má kužko,
doma práchnivi mo
nedostlany lužko !

Otoča se na pul
kola za pančoškó –
v hrobě obraci se
věko nad nebožkó !

Dohodi-le okem
po letňěši robce –
za ževa chce, mladoch,
pochovat se v hrobce?

Promlovi-le s mladó –
hrom do něho nebi
pařez, a chce trhat
rozmarinko v nebi!

Teda co? Vehovět
sobě lebo ledom?
Má vepálet rebník
babám, spatrahledom?...

Než to rozpomesli,
zarezavi otka.
Dak ho chetne, keró
na hraničkách potká!...

VĚTR.

Větr dělá své až radost!

Vesóši mně roli a dost
brzo ploh vevede orat,
náspa, dvur bez dlóhých porad
zamete, a slipke, morke
provětrá jak řičece,
chebzim fókne na sékorke
a kominem do pece,
promózoje přéstodulek
a pak přes hromado hulek
rovnó žudro do zahrade
protřepat jabloňé řade.

Na te je tam podiváni!
Začale se vrtit, klátit,
hlavama, rokama mlátit,
dale se do povídání,
jak te babe kalabiske,
a co vijó, vevalijó,

jak do ofěrové miske:
o čem se im v zémě zdálo,
jak só trpky zpominke
na hósenci prstynke,
jak im e v kořeněch hrálo,
sleša brabcu čimčaráni
a to divny šošotáni...

Kakva, větre, dost jož, dost,
lebo bode mrzotost!
Eště tě – no, só to žensky! –
naposlede veplkocó,
jak sem o nich čekal nocó
na jabka – viš, na panensky! –
te to roztrósiš a třeba
nic tě na tem nezešlo,
ale děvče – v tem je cheba! –
vickrát be tam nepřešlo...

OKNA ZAMRZAJÓ.

Venko mrzne, až to prašči
v zástřeškách e na chabašči –
já o kamen z posocha
vesesojo z kožocha.
Všecke okna zamrzajó.
Napřed dule na okrajó
jak be na ně mlikem střékl,
a ešče se's neomžékl,
só tam šňure perleček
a z tech rustó mřežke, sake,
roztodivny kvitka, slake,
křešćálové stromeček.
Ai stavěňa!... Jož celá
řada se ich krči. bělá...
vidim dveře... vaše vrata...
Zavřo oče – ó, tá zmata! –
a jož jak bič na chomóťe
vedli tebe stojim v kótě.

Zrovna v n lepn m je dra ka.
D v ata s  jako rmenek,
rozverny a od ostenek,
zlobit chlapce je im hra ka.
Mati ka  le pro k   alke
a tati ek pro n s, dralke,
 t , jak –  ert ho namigl ! –
 tryche d lal Han pigl ...
Spadl frk – j  s teb  s trohle
pro n  sme se pod stul zohle...
hlava k hlav , ... jakse ma  
jak te bily kvitka na skle.
V t  tati ek pln  dla  
ve smicho do kni ke praskle
a hned  pe i na pul fure
rozlitlo se tajak mure,
n vic tam, hde sem bel j ...
Hdo ho v elky pozbir ? ...

Zámraz de až do prostředka,
jinovatka chetá rám,
a já vidim zas až k vám.

V kocheni sme. Vaši tetka
navlikle na kožele
svazke lno a kódele,
a te drohy, zvihna pate,
roztáčijó kolovrate.
Děvčata si kole lavek
šče bocó jak stádo kavek,
že sme chlapci jako střapci.
Civka vrči, nit se vine,
zazpivá se, řeč se mine,
pazdeři jak v litě moche
litá z vřeten na fětoche,
a te čekáš – vidět z oči! – ,
keré tě ho střipat skoči...
Já! – det žádné nevěři,

jak je sladko pro děvčátko
střípat o vás pazdeři...

— — — — —

Mráz jož bije – ten má sek! –
až do vrchních tabolek.
Na skle od ryglu e zdola
mhli se jak od střížehe –
tak de pára od kastróla,
dež só na něm koblehe.
Jak prv o vás...

Z venko belo
slešet ostatkovó melo,
a me ticho, jak dež otne.
Jenom z rozpálené plotne
masny pěňa se a pranča,
po koblehách skáče, seči,
a te, stoja bez opleči,
vebiráš ich bez poškvnrke,

žlotóčky jak z pomeranča ...
Včel si na ně chestáš trnke — —
neodolám, ... chco od zado
zkoset, jak só pěkny, hladky ...
... Ach, to losklo, děvče sladky! ...
A jož obá nos e brado
máme v trnkách, srca ščasny.
V té vzal kastról pochop, masny
chetlo se a — ledi, zle je! —
citit, jak dež kožoch kleje ...

Skočim od kamen jak laň —
zahořel sem! Na rokávě
vépalek mám tajak dlaň,
a my sne só taky v bále.
Škoda, že se nedozdále!
Muhle — jak prv! — matička
(měle tě jak oko v hlavě)

na nás přejit večětavě
a říct přísně, zkratička :
„Hledte, děti, ať ste svoji,
lebo zhoříte jak chvoji!“ ...

VESELOŠŤ.

Veseloščo! Se jak balzám
na horóci rane
a v pėsničce nad klarinét
ai nad varhane.

Okapne tě a jož na kré
smicho vali řika,
ani pes tam nezavrči,
tohyk netohyká.

Za ruženec je hned kopa
čertovin a novin –
muhl be ich pro ostatke
vázat do hrachovin.

Konec hamáru a v noce
e tlak mure zmizel,
nepáljő kopřeve a
vadne každá svizel.

Zanotiš-le, celé svět se
jak na drátkách třese.
e ten, hdo de ke krchovo,
zpátkem ohlidne se.

Veseloščo! Proto na tě
z Hané, od nás volám:
zanot o nás aspoň toli,
co skřevánek rolám!

BOLESTĚ.

*A*i bolest dělá dobře,
neni-le ji plné stoh –
okáže tě, že se k světo,
a ne mišek na tvaroh.

Protrhne počene dřimot,
popožene zhníló kriv –
zkrékne z tebe jestřáb a ne
ohukané koptedryv.

Zatneš zobe, zpřimiš záda,
stiskneš pěstě nad hlavo –
k dřevěnymo žebřó dá tě
ocelová nápravo.

Po ni ževot těši zas, at
v kótečko, at s drohéma –
jedeš chvilo nad vodama
tajak v arše Noéma.

Blahoslav ji – v ni se šépek
plnó ružó očkoje,
v ni zrá makuvka e srce
tvoje, její, oboje...

PIJÁK.

*B*aže, pijo... a jak doha!
Šak mám taky přičen
a ne jenom, jak te mesliš,
jazek věměničen!

lnši pijó a já abech
miň než oni oměl?
A dež omim, nemám hledět,
abech nezapomněl?

Ráno v hlavě mám jak v óle,
so, jak dež mě přerve –
jak si pomuct? Jenom hořká
otrávi te červe.

Přende smotná – do pěsničke
rozveseli sklinka
a ve zlosti jenom po ni
so jak balzaminka.

Dře ni – věřim – okopávka
od roke mně ide,
doša chce pit, jak só groše,
ale taky z bide.

Jak chceš bez napiti vidět
svajbo, křtine, pohřeb?
mrkneš bez ně na kobelo:
'dobře se mně ohřeb?'

No a neodskočíš na hlt
třeba na rozkročko,
cíta k staro hobičko jak
z porcolánke močko?...

„Díja toli, ženo, děti
špicháš ožebračet,
a kolečka v hlavě taky
nemužó tě stačet.

Chetne se v ni kvit a fantas
dodělá tvó bajko –
oblečó tě sviraci měch,
režnó kacabajko!...”

Slešel's hospodo? Viš aspoň,
jak si špatně sedno –
to je nová přičena, tož
nalé ešče jedno!...

ŠČESTI.

Slešele ste? Dež se totky
meze bitko zmátl,
natrhle mo nové kožoch
leda po krabátl.

Mračen strž mo odplavila
jenom kopke sena,
sleta s vrbe, rozbil si než
piščel o kolena.

Vedrži do tmavé noce
nátažko a dřeni,
třekrát vehořel a dostal
cely pojiščeni.

Kobela od roko k roko
pěkně se mo hřebi,
žene kapó mo jak moche — —
ščesti má jak v nebi!...

ČASNĚ RÁNO.

Časně ráno. Od kopečka
slonko jak ohnivá bečka
z peřene mlh rozhlidlo se,
proč tak brzo kohót bodi.
Ten jož stádo slípek vodi
naglgat se ranni rose...
Zableščel se komin, doške,
červánku só plny vrata.
Laštufka si chetá moške
na pečinko pro holata,
hdese hrkl vuz a okov
obróčkó zazvonil o kov,
až o bóde vrči psesko.
Nevespaly pohunčesko
od náspu se mlsně divá,
jak se v sini tajak vrana
křédli divka rozjasaná
a na cely kolo zivá...

DEVATERNIK.

Koženica praská,
řikó škruta jede
do daleka, snád až
meze ledojede.

Na ni škrklá zema
drkotá se, třese –
tá mně devaterník
z brázde neodnese!

Prožlótł jak dokát,
skřevánek ho hlídá,
a tam bledy děvče
k němo popohlídá.

Zpominá: bolesti
hoji devatere –
proč be nepomuhl
srco od čemere?

A ploh odpovídá:
„Než rozkveté rmenek,
přenesé ho večir,
viš, ten jeden senek.“ ...

Devaterny kvitko,
škruta zande v mořo
a já tvoje jaro
hródim nezaořo! ...

VIŠŇA.

*J*e-le pak co pěkněšiho,
než jak višňa kvete?
Bělá se jak alabastr,
čapati jak plné astr,
léstek se ňó plete
tajak zelenkává nitka
v sokni nedošetě.

A co včel v ni povrňoje,
po medo se honi!
Ohlidneš se, naslóchaja,
ešle to snád nehde z kraja
na zdávani zvoni,
citiš svajbo a máš chótko
dat se pozvat o ni...

ZRALÁ.

Nebe modrý jak na leště
tůfarové polivčák
a od zesečené lóke
leti přes ňo krástel fťák.

Chichle se a, potmělocha,
povrzává novine,
že se boří pec a Haná
že je zralá pro křtine.

A má pravdo. Zbělala jož
od kořinku do klási,
v brázdách jak od křeču praská
a jak čvrček vzdechá si.

Slonko – tatik – počétá, že
děti bode hruza kop,
vešvihly jak ryž a vláske
zlaty jak pšeničné snop.

Oče hnědy po čečuvce,
rozvere na troje žňa –
deť bodó mět ai fósá,
zdylke osti jěména!

Potřeba im chestat věno.
rači spiš než neskoro –
otviréte mlatevně a
zamětéte komoro!

Matka trpi – honem z dědin,
hdo má roke, k pomoce!
A jož srpem babek-žneček
obratí se megoce.

Staři, mladi olevojó
hrabicama, ostřím kos,
ba e košoláci vběhle
s obřislama na pokos...

Krástel ztichl a de čóhat
pod zažlótlo lebedó,
keró cestó na žebřenách
kmochácci sem přejedó,

odkád kmotřenke do neděl
polivčáke ponesó,
a jak póci na strmisko
plachte bódnic roztřesó...

PODZEMEK.

Sékorke začale v chebzó
ténko potikávat,
děti do ružencu žbánke
šépku navlikávat.

za dědinó laštufke se
haľolijó do řad –
ide Podzemek a hlási,
že je na něm pořad.

Ať de, ale ať si veme
vlňák ai kořoch –
trósijó se chladny rána,
rose je až po žoch.

Bez něho be těžko muhl
trnke vebrat z kotla,
za přémrazko hlava be mo
tajak vrba žlotla.

A jak be šil barane pást,
do řep dělat skrajke,
dež se větr zakosne e
do švu kacabajke?

Chodil be jak zámora a
v srco be mo křehlo,
až be ho to jak mě tiha
jinovatke zehlo...

ZESTÁRLA.

*H*aná od rol vebledla jak
obnošeny fěrtuške
a do dědin místo rezed
roztřípá si okružke.

Zestárla, je samé mozol
a na čele brázde, krab,
sínovní, ba e chvílečkama
ide plakat pod okap.

Děti, co ich nosivala
na rokách e na kléně.
zdrhle do světa a slonko
pomrkává k věměně.

Pude tam s něm — det só svoji! —
bez pleček a vazaček,
a než osne, bode si čist
z kroneke a říkaček.

Třeba se ji v noce zazdá
pohádkový ozvěnó:
slonko princ a ona v babo
princeznó je zaklenó.

Přede jinovatke nit a
ten ji strhne babské pás,
hdo na konec niti vdéchně
ževy kvitka sedmikrás.

Jejda, debe tak to slonko
muhlo jejim babstvím hnót!
Bela be to věhra, s jarem
jak nevěsta omládnót!...

SLOVO.

Slovo není kámen
a obrazy čelo,
že by se jak zralé
kaštan rozletělo.

Slovo není ščipa
a jak to něm bolí!
Jak by k srdci padlo
všecko pcháči z roli.

Pcháč a kaštan časem
drobí se a stěří –
slovo tajak trhan
stojí o tvých dveřích:

nehne se a žebra
a dež chvilko stichne,
otevře, tě klobók
nastaví a pichne...

CHVILKA.

Člověk neví, jak a odkáď,
ale přende chvilka,
hdy se mo kolečka spleťo
ai násobilka.

Z jetelene najedno mo
kokotica kliči,
do seknice buhvi kade
severákem fiči.

Stavěl māj a do rána mo
hrom do něho řizl
a on – uďam! – s jeho vrškem
div že neovizl.

Spravil gront a od naproti
iskra do ně leti.
hrdlečko chtěl a veženil
sovo pře děvčeti.

A tá chvílka otrávi jak
dež ho nehdo ořkne –
bel si isté dorandleje
a jak pláňka hořkne !

Štěsti ešče, že po chvílce
muže přejít iná,
v keré se na prvni aspoň
v noce zapominá . . .

DVA VRŠKE.

Stréče, tenkrát mě to džiglo!

Nevim proč a ešle z figlo
pohlidle ste na dva vrške,
hde pacholek do přetržke
oral sklad za hranečnike.
Zhuro šlo to hake mike,
jak v řetazich držel kleče,
neměl decho, neměl řeče.
Na hródi, podvala skrojko
skřipalo, praščelo ojko
a div lónek nevesmeklo.
Z čela mo e z koni teklo.
Na vrcho pot otřel z pule
a levóčko valel dule
brázdo rovnó tajak šňuro,
pak zas na kopeček zhuro
těžko, tvrdo, co měl sele,
až mo nabihale žele.

Z něho tajak bez oprati
kolečka se rozletěle
do nižene, do obrati.

Sékle ste, jak hrach dež cedi:
;Vidět, že to nésó hračke,
mět dva vrške do oračke!
Horši, senko, só v tom ledi,
keři na hlavě ich majó:
dvakrát na vrch těžko lezó
a dež névěš bet se zdajó,
kolečka se dule svezó
ražno, jak bez oprati.
Ale pod tém drohém srázem
tak nizóčko sjedó na zem,
že tam neni obrati! . . .

Od té chvíle zpominám,
že dva vrške taky mám . . .

ZÁDA.

*B*a, nekerv záda só než
nastaveném žebřem,
po kerym se jak tin z boka
- místo rovno! - do vesoka
pinožime, škebřem.

Sám to na svých citim.

Procestvja mně po nich lezle,
našle pevný šprošle,
opřele mně o lopatke
podkuvke e šarapatke
a jak něma prošle!

Tajak včela kvitím.

Chtěle chlib a ōrad, ornát
a nač zpomenete,
přešle v slzách, s prosěkama,
bele med a láska sama
tajak o děvčete.

Pak na záda hóple.

Záda bolivale, hrble,
ale hdo dbal na to?
Jenom na ně! – Donda svyho,
dale im, co muhle zlyho,
prskle na ně blato.

Potom do nich kople.

— — — — —
Žebřo! Ode dávna citim:
ošáli nám lezle kvitim
a tém kopem, furijó
óroke nám platijó . . .

NECHTE MĚ !

Nechte mě ! To hródi Hané
neklači mě ani zbla –
deť se v něm jak na kolibce
škařópka má velihla !

Přéte mně hrst pompelišek
ai osti ječmeňa –
oč só lepší než ten křesot
věrényho kameňa ?

Pozdě, ale vim jož, co je
chvilenko mět pro sebe –
máte srce, strhovat mě
ze žebřěčka o nebe ?

Rustó na něm pěsničke a
sedmikráske mladých let –
misto nich mám na óhoře
za vás blim a pcháči plet ?

Hromotřesk chránivá doške
a mech zpráchnivěly pně
jenom tam, hde majó pokuj –
peň so, došek . . . nechte mě ! . .

KRBÁL.

*N*evolé mě, je to márný –
nemužo se vrátit!
Staré krbál na mladocha
nende překabátit.

Nohe máš jak po veverce
a on sotvá hne se,
dež mo hrom nad hlavó brble,
kořeňama třese.

Na tvj jarni petrkliče
přehršla mur licó –
jemo ošál běhá kuró
tajak nohavicó.

Poprchá-le, postrkoješ
do okapa hlavó.
abes rustla. abes bela
čoprno a hravó.

on se krčí (– řekna to, snád
haňbe neopláchno! –),
že v něm každá kapka dělá
poklene a práchno.

Mladosto! Let za pinkavkó,
krbál večohoje,
jaky leta žežolka mo
tade prorokoje . . .

JARNÍ.

Jarní deň. Jak modrv pleske
děvčata se smějó
a tēm smichem, meslim, ai
doške pookřejó.

Vzal sem kožoch, fíjal ketko.
co mně v okně kvetla —
zasměja se na mě, zjiskřim
jak pec od pometla!

Ale dleba — smich otichl
tajak be ho otal.
Za to nade mnó se hafol
zlatých včelek žlotal.

Te dó ke mně, nesó jaro!?!..
Vehle mně jak noce —
letěle na čerstv kvitko.
kery sem měl v roce...

SLONEČKO.

Co to jenom ve slonečko
tak moc hřeje, sviti,
že ho člověk každó želkó
poskakovat citi?

Zlato, dijamant to neni –
sviti, ale stodi!
lskre? Za tema kominář
s věchtěm kóřa chodi.

Muže to bet leda oheň
čarodlných oči,
jak ho má o děvčat Haná
do kop, do nároči.

Ten má selo! Pálel do mě
za prvního jara
a vestačel hřít a svítit
až do šedin stara ...

MOŠKE.

Nemilěši je mně divilka,
seďa v kótko sám –
so jak pók a roje mošek
licó k póčenám.

Prvni – lap jo! . . . Znáám jo ešče?
Před měřečkó jar
bela frfeň, košoláček
a jož samé var.

comel ne a z peřenke ven
švihem paprči –
taková se ani pozděš
ráda nekrči!

Drohá, věči . . . Strápáč, divoch
obražených pat,
na kolenách ai inde
mape divných lat,

regula de tri a šmytec
trpči mo než mor –
vebral si to premijanta
staré panrehtor! . . .

Ehle, iná! . . . Hlava tvrdá,
ešče tvrdši vaz –
na pána tě, senko, vzale
paléto e pas,

ale očestec dochtorstvi
neměle tě dat:
trpět sám a moset iny
hladit, těšivat! . . .

Brnči komár – jeho žédlo
e pók ohehá
a hdo bel jak já tak v cestě,
co ran všade má!

Pálijó a neolevi
fókat na pochěr –
Kšš! ... Á leti pryč jak v litě
pompeliške pěr.

Moške taky. Meze tema
belo kolek, moc,
kerém 'dobré deň!' mám dávat
lebo 'dobró noc!'

Kévajó mně, každá ináč
volá, migotá,
ale v keré spokojenost
a hde balota?

Á co tá tam bzočela jak
pod krchovem stav?
Chtěla říct, že nělepsi je
noce smrtihlav?

Jedna z nich má sladkó kriv a
neni megeró –
cheté, ... skoč, se pók a sekáč!

— — — — —
Ale za keró? ...

SMOTNO.

*J*akse je mně smotno,
ani nevím proč,
jak be mně na srco
vrtal červotoč.

Deň je mně moc krátké,
nekonečná noc,
volal bech a nevím
keho na pomoc.

Zpomeno-le dila,
vidim posád plev,
karafiját citim
tajak hobko dřev.

Misto do slonečka
hledim na krchov,
chcø si postěsknøt a
nemám pro to slov.

Je mně ózko, teskno
a nevím říct, jak —
so jak o došečkách
na strmisko slak :

odkvetl a zrnka
větr rozfókal,
schne a rač be ešče
rolám květe dal . . .

LĚSTI.

Prší lěsti ze stromu –
co mo taky zbývá.
dež mo od hor zobatá
paprčama kává?

Rád bech věděl, ešle si,
než do hródi vleti.
jak já tade zpomene
jara, na podleti.

Citi rane vichoru,
co něm třepotale,
lebo teplo veronek,
kery pod něm spale?

Pomesli rač na ovoc
če na bily květe?
Vzděchne, lebo řekne si:
mel se, jak mel, světe?

A vi, jaké konec je?
Přestana bet v stroině,
nekokrhno. nezivno
po něm ani po mně...

KOŘ.

Komin fajči a kór vali
na jih, k nebi stópe –
dce it jak me pro slonečko
a ne meze krópe?

Tak daleko nedoběhne!
Za dědino přenda,
rozdrobi ho na chomáčke
první věci lenda.

Dál si na ně skočí větr,
rozfókně ho, srazi –
misto slonka na zem snese
trocho černých sazi!

A dež přeci něco z něho
nad vichore vleti,
vepíje to mračno lebo
meteleca cheti.

A chtic nechťic mosi dule
v rose lebo sniho – –
šťesti, že neciti jak me
jejich chlad a tiho!...

OMIRÁČEK.

Rozblinkal se omiráček
buhvi za keho
a jak všecko dokola hned
mesli na něho!

Chlapčeska jak zařezani
smekle čepice,
stréc dělajó hrobé kříž tak
na pul klanice,

tetkám došla řeč a slze
kapó na brado
a ti staři s očenáškem
beró porado.

Všade ticho, ani brablec
o vrát nepipá,
větr chodi po špičkách a
lésti nestřipá,

zarazel se povětrník,
na potoko stav
a po nebi ohlíží se
ai bolehlav.

Všecko citi, že se nehde
okno otvirá
a tém že se tajak trnim
doša prodirá,

každé citi, že to boli
v celé dědině,
a zpominá, jak to bode
v jeho hodině.

ZAORAJA, NAORÁVÁM.

Pšenice, rže toli
rozsivale naši
a jak řídko dietla!
Grňka be jo zetla
a jak o palaši
zarustává roli –
hloboko žeň, ploho,
ostři radlece,
přeraz pcháči noho
a vaz metlece,
přeré žhravy ščóre,
krtic, meše dóre,
převal do nich kókol,
ať je konec zmat!
Je to smotné ókol
seta zaorat,
sám si nařikávám,
ale málo platny:
zaoraja špatny,
lepším naorávám!

Hlena rozsépá se —
jak to chtěle naši,
ať z ni pro nás, pro zem
ruste zdravá ozem
a hde plevel straši,
ať só zlaty klase,
v brázdě pro křepelko
hnizda čepica,
ve lno pro nedělko
nová bódnica!
Vidim, co z nich leti
mládat, vtipnéh děti —
oř im na chlib, bohto
z nové lopate,
na slabikář — och, to
bode odplate!
Haná, chco tě dávat
dobry, nehamatny —
zaoraja špatny,
lepší naorávat! ...

HÁZIM DO ŽETA.

Do žeta tě, nevěsto,
házim toral s óškem,
abes decky teplóčko
měla pod kožóškem.
Nemosi bet po barano,
z ovce ani astrikáno
lebo ešče vénešněši –
stači ai hlava ježa,
jak má toť tvuj znémilěši.
Vesele, mozeko, vesele!

Hážo toral podrohy
na poviják, chuvko:
přende cera – chuva napřed!...
neslevim to sluvko –
a pak senek, drohé, třeti.
Až se ich jak brabcu sleti
a te bodeš něščasněši,
přebere se ešče chuvák,

třeba toť tvuj znémilěši.

Vesele, mozeko, vesele!

Do třetice dobryho –

házim ešče dokát

na to, co má robám bet

nad zlato a brokát:

vechov děti na Hanáke

a ne mrkve, špiteráke,

oděláš to nésvětěši

a za ževa bodeš v nebi

e tvuj ženich znémilěši.

Vesele, mozeko, vesele!

NERÁD CHODIM VZADO!

Nerád chodim vzado –
viděl bech než pate
a te na rozcesti
ai slemák zmate.

Citil bech, jak se mně
posmivajó záda,
že se krčim tajak
pleva do posáda.

A za prvním rohem
skovajó se v hracho –
nám, co chceme rovno,
nadělajó pracho.

V tem zeslábnó oče,
guráš ai dlaně –
ohnite! Me z Hané
nérač v krajni raně!

Že v ni kameň néspiš
čelo, spánke drti?
Hdo chce věš, do předko,
zvekne poslom smrti!...

HDO SE ZÓVĚREL ...

*J*akžev nemá brabca v hrsti,
hdo se Hané zóvěřel.
ai debe jezdil v šézách,
magarónke večěřel.

Nedovedl venajit si
novy klapke na srce
a ve starých co chvilenka
iščera mo zavrce.

Každé škut a ošmóranec
řizne ho jak o pilko –
jak on stavěl sochy vrbe
a měl vzado cedilko!

Kolekrát se o cezich rob
nad hobičké zamračí –
vi, že jejich malene só
o Hanáčke néslačí.

Krája chleba, zpomene na
rodnó roli, ryž a srp –
ach, tam bývalo tak teplo,
dež mo čvrček říkal: trp!

Mrači-le se a hrom bije,
až mo prašči žleb e vuz,
jak rád be se doma skoval
tatičkovi pod burnus!

Rozboli mo hlava, přendó
starosti a teskničke –
jak be mo v nich olevila
zlatá roka maticke!

Hned be pro ňo doběhl tam
pod šendelné okap, krov –
z toho brablec neoleti.
leda až tam za krehov...

POSLEDNI POŘIZENI.

Nechco omřít ale mosim –
tohyk na mě volá
a tož dělám pořizeni
jak tot jabloň holá.

Ovoc dala hospodářom,
lésti chetla žóžel –
pro vás, fňóčatka sem leda
skrajku navekróžel.

Svobodine přendó chlapcom –
spiš svobodě zveknó
a před vlastním plohem tajak
před oltářem kleknó.

Torale a svitek šajnu
děvčatom se rozdá –
spiš se im o pantléko
a o chuvce dozdá.

Dobeňák dám tobě, senko,
aksamitko k temo –
okaž v nich jak hlava gronto,
že náš rod je k čemo.

Kroneko dé brstevnikom –
mlovile sme pře ni,
jak včel Hanák podrovnávke
své si málo ceni,

ztráci dobry poctivice,
panšči se a – ledi! –
kolekrát se za rozsivko
ai za cep stedi.

Přízeň pozdrav, o pohřebě
ať je mša než tichá –
doša chce mět svaté pokuj,
dež do nebe spichá.

A do trohle barvinko dé –
stařenka mě čeká!
Decky, dež sem k ni s něm přešil,
bévala tak měká! . . .

SLONKO ZANDE . . .

Taky to tak na mě přende :
slonko zande a noc vende,
zavzdéchne si omiráček,
zengne trohla, hlene špeta
zasepe mně dvírka světa
a co víc? . . .

Dost známé háček!
Kříž a menši, než od mezi
nosel sem e za te cezi,
latinkó zpomene mnohém:
;Narodil se . . . omřel . . . s bohem!
Občas na ně z vrbe késtek
brabčák střepe soché léstek,
čimčaroja šterem, pěti :
;Měl nás rád jak Hané děti! . . .

Dál? Kříž spadne zazerzené,
vrba, brablec zapomene — —
hdo be v říce, na plavisko
merčel roso, zrnko pisko? . . .

SLOVNÍČEK A VYSVĚTLENÍ

méně známých hanáckých slov, obrátů atd.

Balota — klam, mam
bombrik — bombik, kulatý knoflík kovový, zdobival hanácké vesty

Čemera — druh lidové nemoci
čapnót — přiřkčiti se
čoprné — čiperný

Deorgeňa — jirina
devaternik — podběl; hojí „devatero nemoci“
dobeňák — hnědý kožich, přemovaný okolo krku modrou kožesinou
donda — dojda
drcnót — udeřiti, zavaditi o něco
džiglo — píchlo, bodlo

Fantas — šílenství
figl — záluďný úmysl
frieň — malé dítě
frk — brk

Grňka — zlomek srpů, k řezání upravený

Hafol, hfolet se — houf, houfiti se
hake mike — křížem krážem, semo tamo
hamár — nesvár
hosi vino — voda

Chabašči — chrastí, křoví
chebz — bez
chichle se — směje se na celé kolo
chótka — chuf, přání

Iščera — ještěrka

Kalabiska — klepna
kěstka — kytka
kleje — tli, začíná hořeti
klojó se hósata — proklubávají se, lihnou se
koptedryv — hlupák; Hanáci se vysmívali Horákům, kteří po dědinách prodávali dříví a vyvolávali: „Kopte dryv!“
koženica — led, tenký jako kůže
krab — vráska, rýha
krabátl — límec u kabátu
krapla — cukroví z máslového těsta

krbál, kostrbál — starý, sukovitý kus dřeva, větve
kvit — lih

Lice — letí
lóněk — železný hřeb, kterým se připíná váhovisko k ojku

Masny — mastnota
megera — čarodějnice, zlá ženská
megoce se — blýští se
merčet — viděti; pamatovati se
mígotat se — míhati, kmitati se
mizga — miza
modrá pleska — konipásek

Naglġat se — dychtivě se napítí
namigl ho — navedl ho
nátažka — namahavá práce, dřina
nehamatné — nekostrbatý, jemný
neščapené — zadržaný, hromský

Obraženy pate — „rozražené“, rozbité
ojko — vodič koleček u pluhu; má dvě „snice“
okružke — řepné skrajky
ořkne — uhrane
ošál — škvor
ošmóranec — umazaný
ozora — nepěkná ženská

Paléta — listek, poukázka
pcháč — bodlák
pichleči — jehličí
pinožet se — vypínati se, namáhati se
piščel — holenní kost
pločar — nádoba z pálené hlíny s hrdlem na vodu
pochěř — puchýř
pók, počena — pavouk, pavučina
polivčák — džbán na polévku; býval ozdobný a nosovalo se
v něm do „neděl“
pořizení poslední — poslední vůle
potmělocha — potutela
prančet — smažit
promózovat — prosliditi, prohlédati

Ražno — na ráz, rychle
rohál — roháč
rozjasané — nepořádně ustrojený
rozvera — šelmovství, čtveráctví
rygl — okenní závlečka

Sépkne — stává se sýpkou
slak — svlačec

slonko zimní je „zubaté“
spatrahleď — domýšlivec ; posuzovač
stav — splav
strk — hlupák ; nemotora
svobodina — svobodné pole

Šarapatke — patky v zadu na saních
ščava — šfovik
ščebocó — štěbetají
ščěpaná — štípaná hubička
ščipa — rozštípnuté poleno
šěpci — šipkoví
šeza — kočár
šklibné — uplakany
škruta — ledová kra
škut — malý člověk ; kluk
škvrkle — scvrklý
šoškem — septem
šot — slotá, šelma člověk
špiterák — mizerák
švidraté — šilhavý

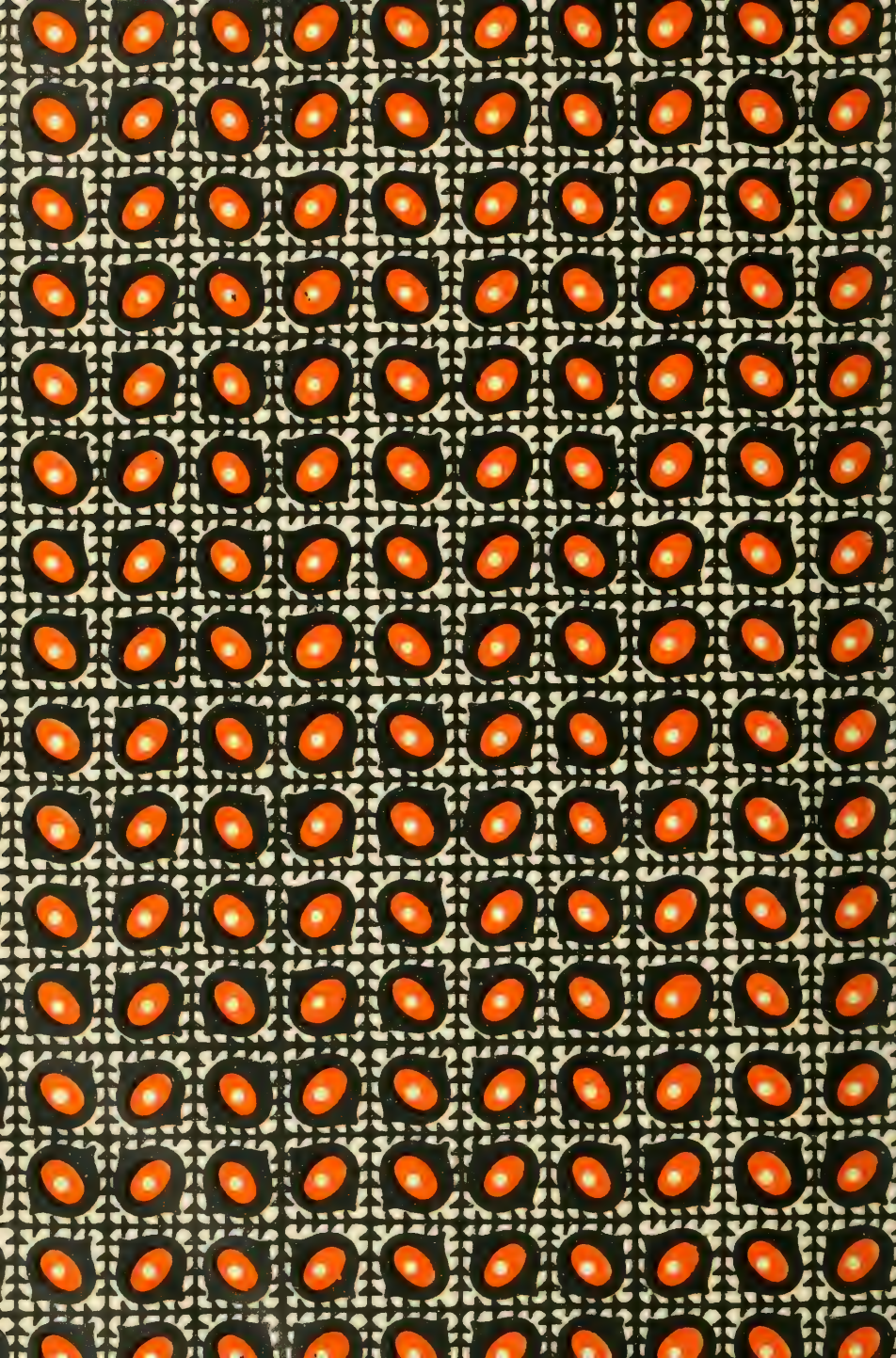
Tofky — nedávno
trnke — povidla

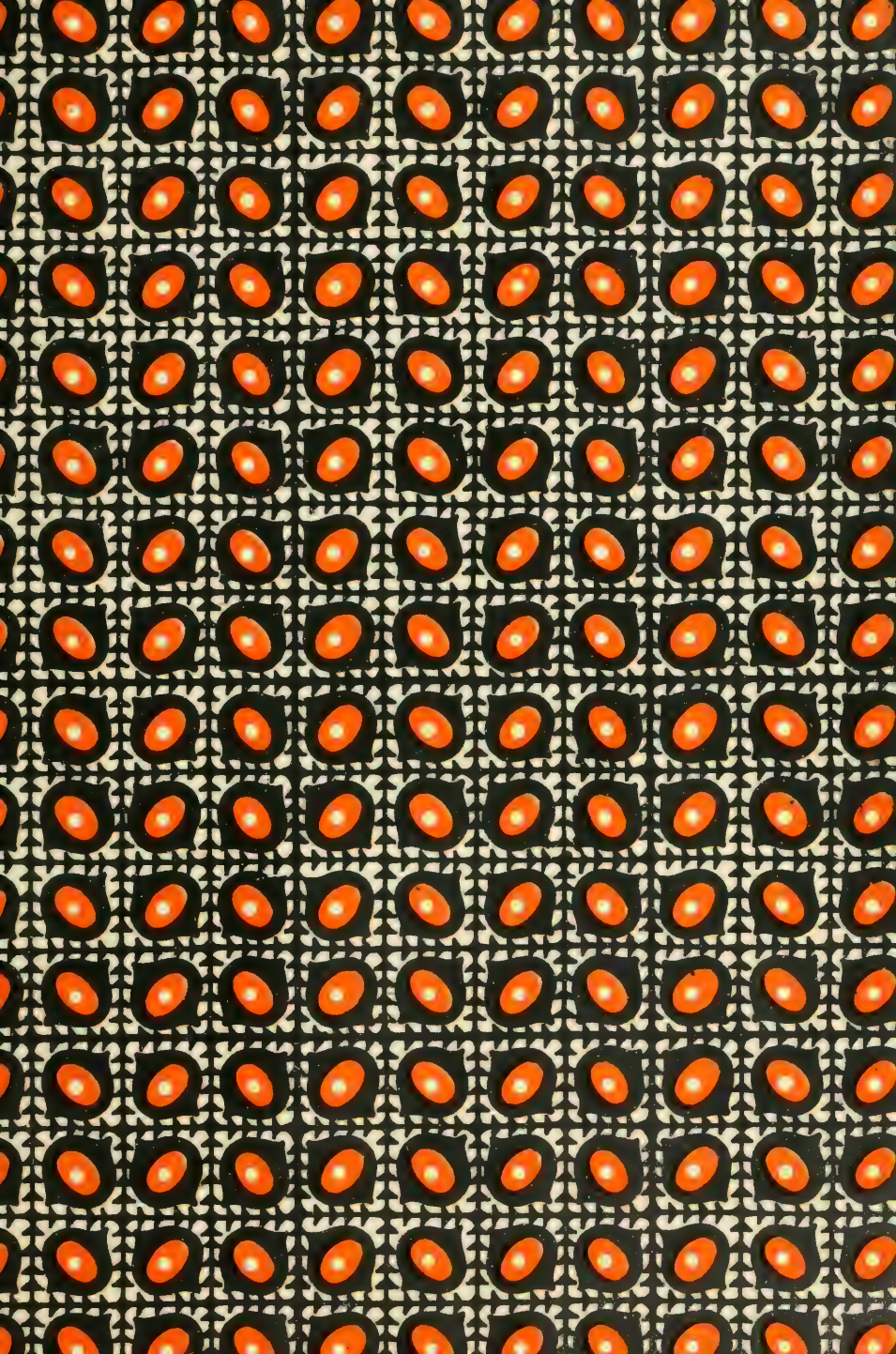
Uđam — silak

Věhra (mužského rodu) — vítěz
veplkocó — vyklevetí, prozradí
vosk pečir — pečetní vosk

Zámora — jako zamořený, na úmor člověk
zdrhnót — utéci
zengne — cingne ; zarachotí
zetnót — sežiti
zhlidné — úhledný pěkný
zóvěřet se — zpronevěřiti se
zpózet — lézti někam ; hledati něco nedovoleně
žedlo — žihadlo
žengla — silná jehla na navlékání šňůrek
ževy stříbro — rtuť
žoch — žok

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PG
5038
P75C4

Prikryl, Ondrej
Chabasci

